

ROLURILE MANAGERIALE ALE CADRULUI DIDACTIC

Elena VINNICENCO, dr.

Summary

Educational activity requires good management of all the constituent elements of activities to achieve objectives. Educational influence exerted by the teacher, determined according to the rules and regulations pedagogical school, involving a specific type of behavior it. Professor manager, exerting its function meets certain independent roles.

Influența educativă exercitată de cadrul didactic, stabilită în funcție de norme pedagogice și reglementări și colare, implică un tip specific de comportament al acestuia.

Managementul, fiind o caracteristică a oricărei activități organizate, are câteva trăsături și funcții comune, indiferent de domeniu. Pentru activitatea din clasă funcțiile și rolurile manageriale sunt izomorfe cu cele ale managementului general. În acest context, managerii din domeniul învățământului, cadrele didactice, ar trebui să aibă:

- o pregătire de specialitate comună (funcțiile și rolurile manageriale de bază);
- o pregătire managerială specifică, ce presupune adaptarea principiilor generale și a funcțiilor manageriale la particularitățile domeniului condus (clasa de elevi și procesul instructiv-educativ).

Activitatea educațională necesită o bună gestionare a tuturor elementelor constitutive a activității în vederea realizării obiectivelor stabilite.

Rolurile de bază se grupează în trei categorii conceptuale [5, p. 82]:

- informaționale (conducerea informației, observator, conducător, orator);
- interpersonale (conducerea oamenilor, șef, lider, agent de legătură);
- decizionale (coordonarea, dirijarea acțiunilor, distribuitor de resurse, negociator).

Un anumit rol presupune realizarea activităților care asigură îndeplinirea funcțiilor manageriale.

Autorul D. Patrașcu [5, p.83] menționează că profesorul manager, exercitând și funcția, îndeplinește anumite roluri independente:

- profesor- planificator;
- profesor- organizator;
- profesor – controlor;
- profesor – factor de decizie;
- profesor – evaluator;
- profesor – elaborator de politici educaționale;
- profesor – mobilizator;
- profesor- participant;
- profesor – resursă;
- profesor–supraveghetor/tutor/educator/reglator/ coordonator;
- profesor- facilitator;
- profesor- negociator;
- profesor-cercetător;
- profesor- comunicator;
- profesor- lider.

În viziunea autorului Romiță Iucu [2], profesorul – manager este:

- monitor, ceea ce presupune să fie centrul rețelei de informații a clasei;
- difuzor, adică cel care filtrează și diseminează informațiile;
- purtător de cuvânt, adică „porta-voce” pentru elevi;
- figură reprezentativă a clasei („prima figură”);

- leader, vizează să fie conducătorul clasei;
- liaison, ceea ce înseamnă să realizeze conexiunile cu alte grupuri (elementul de legătură);
- inițiator, să fie întreprinzătorul cu inițiativa și voința;
- factor de soluționare a problemelor, adică să contribuie la rezolvarea problemelor elevilor;
- moderator, să fie negociatorul clasei;
- factor de alocare a resurselor, ceea ce desemnează să aloce / gestioneze resursele didactice.

În viziunea autorului E. Joiț a [3], profesorul își poate constitui procesul managerial în diferite maniere:

- linear, cu respectarea proiectării inițiale;
- situațional, prin adaptarea continuă la noile situații;
- corectiv, prin reluarea rezultatelor, a cauzelor și a soluțiilor;
- alternativ, cu înlocuirea soluțiilor, în funcție de eficiența lor.

În continuare sunt descrise anumite particularități ale rolurilor manageriale de bază ale cadrului didactic.

Rolul de profesor - planficator este structurat din activitatea educațională care vizează aspectul proiectării. Ca o formă de definire, proiectarea cuprinde un sistem de decizii privitoare la o serie de obiective și la viitoarele mijloace, acțiuni, resurse și etape pentru realizarea acestora.

Principalele subetape ale planificării sunt:

- *analiza ciclului managerial anterior*: prin intermediul unor instrumente de tip evaluativ;
- *diagnoza stării inițiale*: este indispensabilă oricărei proiectări eficiente și vizează concentrarea acțiunilor viitoare pe elementele deficitare;
- *prognoza*: se are în vedere sesizarea unor caracteristici de viitor, de evoluție ale fenomenelor socio-educative;
- *alcătuirea planului* care cuprinde descrierea modului de utilizare în timp a resurselor pentru atingerea obiectivelor stabilite.

Rolul de profesor - organizator vizează următoarele principii ale organizării:

- coordonarea;
- echilibrul autoritate – putere – responsabilitate;
- unitatea de comandă;
- delegarea;

Organizarea cuprinde un ansamblu de acțiuni menite să valorifice optim mijloacele umane și materiale ale clasei de elevi și ale procesului de învățământ;

Rolul de profesor – supraveghetor/tutor/educator/reglator/ coordonator vizează *coordonarea care se realizează în procesul didactic nemijlocit și sincronizarea obiectivelor individuale cu cele din plan (obiectivele comune), evitându-se risipa și suprapunerile*. La nivelul managementului clasei de elevi, cadrul didactic trebuie să manifeste interes față de organizare, întrucât aceasta favorizează focalizarea pe obiectivele prioritare în limitele unei unități de cerințe, de acțiune grupală și instituțională, cu specificarea clară și precisă a termenelor și a responsabilităților pe intervale de timp controlabile.

Menirea profesorului în calitate de controlor determină modul de aplicare a prevederilor regulamentare. La nivelul clasei de elevi, controlul este și un suport pentru activitățile de îndrumare, de stimulare a inițiativelor, de generalizare a unor experiențe favorabile.

Unele particularități ale controlului privesc aspectele legate de consistența anumitor date și rezultate obținute, care sunt greu cuantificabile, și, totodată, aspectele legate de eventualele perturbări și tensiuni produse de control la nivel interpersonal. Controlul nu ar trebui să se desfășoare și să se organizeze decât în funcție de obiectivele generale stabilite. El va fi cu atât mai eficient, cu cât va determina în unitatea procesuală

controlată un reviriment, o îmbunătățire, prin angajare și motivare, folosite în scopul ajustării activităților educaționale.

Principalele funcții ale controlului sunt:

- a. funcția de supraveghere (a funcționării procesului);
- b. funcția de conexiune inversă;
- c. funcția de prevenire a eventualelor situații de criză educațională;
- d. funcția de corecție și perfecționare.

Rolul de profesor ca factor de decizie vizează semnificațiile generale ale deciziei educaționale:

- din punct de vedere social, indivizii pregătiți de școală vor activa după absolvire într-o colectivitate în care se vor integra după maniera în care au fost socializați;
- din punct de vedere moral, decizia educațională poate provoca schimbări în mediul școlar pentru o lungă perioadă a existenței.

Menirea profesorului de a fi în calitate de evaluator joacă un rol important în cadrul procesului de evaluare.

Evaluarea - din perspectivă managerială, reprezintă verificarea măsurii în care scopurile și obiectivele dintr-o etapă managerială au fost atinse.

Etapele evaluării sunt:

- a) obținerea informațiilor - date statistice, informări periodice, analiza unor documente scrise ale elevilor;
- b) prelucrarea statistică a datelor;
- c) elaborarea aprecierilor - emiterea și fundamentarea științifică a unor judecăți de valoare asupra datelor prelucrate din punct de vedere statistic.

Rolul de profesor - consilier atribuie o importanță majoră procesului de consiliere.

Consilierea – din perspectiva managementului clasei de elevi, vizează cadrul didactic care trebuie să desfășoare și o activitate de consiliere. În acest context, profesorul trebuie să fie accesibil, înțelegător, pregătit din punct de vedere psihologic, interesat de problemele elevului.

Principalele faze ale consilierii, respectând exigențele psihologice și pedagogice sunt:

1. *clasificarea*, care constituie faza primară în care cadrul didactic abordează un elev într-o manieră prospectivă, în scopul rezolvării unei situații de criză pe care o identifică;
2. *formularea* prevede un mod de gândire asupra situației. Aspectele esențiale ale acestei faze sunt:
 - eliminarea pozițiilor psihiatrice (cadrul didactic nu este psihiatru);
 - păstrarea unei poziții holistice;
3. *intervenția*: în foarte multe aspecte, faza de intervenție se suprapune cu cea de formulare, deși aceasta are propriile particularități. Întrebarea fundamentală pe care și-o pune cadrul didactic este dacă procesul de consiliere poate fi început sau mai trebuie așteptat. *Încheierea* este faza finală a consilierii în criză, când cadrul didactic și elevul pot să constate finalizarea procesului și reluarea relațiilor normale profesor - elev sau elev - elev.

În concluzie, esența rolurilor manageriale ale cadrelor didactice este orientarea și dirijarea resurselor umane și materiale în cadrul procesului instructiv-educativ către realizarea obiectivelor proiectate în condiții de eficiență și calitate. Aspectul integrativ asupra acestor roluri manageriale nu poate fi conceput în absența disponibilizării resurselor educaționale și manageriale. Reunirea acestor roluri construiește principala sferă dinamică a activității manageriale a cadrului didactic.

Bibliografie

1. Iucu, R., Instruirea școlară. Perspective teoretice și aplicative, Editura Polirom, Iași, 2001.
2. Iucu, R., Managementul clasei de elevi, Editura Polirom, Iași, 2006.
3. Joița, E., Management educațional: profesorul-manager; roluri și metodologie, Iași, 2000.

4. Joița, E., Management Școlar. Elemente de tehnologie managerială, Craiova, 1995.
5. Patrașcu, D., Rotaru, T., Cultura managerială a profesorului. Teoria și metodologia formării, U.P.S. „I. Creangă”, Chișinău, 2006.